

Succé för ny konstmusik

Uruppförandeklubben framför ny musik under avslappnade former, gitarristen Mårten Falk som varit med från starten berättar

Det finns en fördom som de flesta musiker fått sig itutat från de tidigaste studieåren: Ny musik är svår och snudd på skadlig för både musiker och publik. Om någon skulle vara konstig nog att känna sig dragen till ny konstmusik så ska han veta att det inte finns någon att spela den för - ingen är intresserad. Tonsättare är misantropiska, världsfrånvända typer som finner en outsinlig njutning i att utsätta musiker för den mest innovativa tortyr.

Efter flera års samarbeten med tonsättare och konserter med ny konstmusik för "vanligt folk" kan jag utan vidare sticka hål på dylika fördomar. För åhöraren kan bara det faktum att han eller hon är den första som hör ett musikverk vara ett spänningsmoment i sig. Nutidens konstmusik är dessutom den mest varierade i historien och ingen annan musikgenre kan ge samma känsla av oförutsägbarhet.

Projektet "Månadens uruppförande" i Västerås konserthus har under våren samlat en mängd musiker och tonsättare som törstat efter att få skapa ny musik. Gruppen som fått namnet *Uruppförandeklubben* vill spela ny musik på ett mer naturligt sätt. Målet är att komma bort från den stelhet och högtidlighet som gör att konserter med ny musik kan verka avskräckande på många.

URUPPFÖRANDEKLUBBENS MANIFEST

- Framtidens historieböcker kallar på oss! De skriker efter näring. Samtidigt som det ligger en sanning i att tiden obönhörligen rullar på och för oss med sig så är det också så att ingenting görs om ingenting görs. Vi måste själva skapa den nutid och framtid vi vill ha.
- Uruppförandeklubbens ideologi är att vi inte har någon ideologi. I dagens konst finns en större estetisk spridning än någonsin tidigare. Begreppet "anything goes" myntades redan under det postmoderna 80-talet men är fortfarande aktuellt. Alla levande tonsättare har det gemensamt att de skapar musik idag för dagens människor, sedan kan det låta hur som helst.
- Uruppförandeklubbens musiker står i tonsättarnas tjänst och tonsättarna står i musikens. Vi föreskriver oss att inte döma vad som är bra eller dåligt - detta får framtiden syssla med. Vi uruppför allt vi hinner och kan - utan några bitankar på egen vinning eller att framställa oss i en fördelaktig dager. Ändå gör vi detta i grunden för vår egen skull och för att vi finner ett nöje i att vara med när ny musik skapas.
- För att konsten skall kunna blomstra behöver den en plats där den kan finna en jordmån. Detta är en tidlös sanning. En lista med exempel från historien skulle bli mycket lång. Vi vill med våra konserter i Västerås konserthus skapa denna jordmån där man förutsättningslöst och förbehållslöst kan få sina nya verk spelade.
- Uruppförandeklubben har formen av ett nätverk av professionella musiker och tonsättare.
- Uruppförandeklubben ska katalysera idéer och medlemmarna hjälper till med genomförandet med sin expertis. Projekt och idéer får inte läggas i malpåse för lättvindigt.

Hur det hela började

I november 2001 skulle Poesi i Bergslagen ha en musik- och poesiafton med svensk lyrik i Fagerstas bibliotek. Gitarristen Patrik Karlsson, som bor i staden, tillfrågades om han ville varva dikterna med ett program innehållande svensk gitarrmusik. Patrik tackade ja men dessvärre hade han ingen svensk musik på sin repertoar. Han ringde runt till olika vänner som komponerade musik och det var så jag kom in i bilden. Under den kvällens konsert uruppförde Patrik mitt och fyra andra tonsättares gitarrstycken. Publiken i det lilla brukssamhället Fagersta hade antagligen inte hört så mycket ny konstmusik tidigare men de var uppenbarligen mycket glada åt den nya bekantskapen och succén var

ett faktum. Snart uppkom idén om "Månadens Uruppförande", en mängd tonsättare skulle kontaktas och minst ett verk skulle uruppföras varje månad.

Tack vare att Patrik hade goda kontakter med Fagerstas poesiförening och kulturpolitiker var det sedan inte några större svårigheter att sätta projektet. Redan från första början fick vi en rejäl skjuts när både media och framförallt många tonsättare stöttade oss och var uppenbart glada åt projektet. Första måndagen varje månad så uruppfördes ett eller flera verk i Fagerstas Brukskyrka under poesiföreningens diktuppläsningar, Fagersta kommun bidrog sedan med medel till en sommarfestival i juli då alla verk uruppfördes på nytt, tillsammans med en stor mängd uruppföranden.

Sommarfestivalens avslutningskonsert i Fagersta resulterade i en över tre timmar lång konsert med ett tjugotal verk av tolv tonsättare. Vi hade tidigare diskuterat hur vi skulle få publiken att stanna under en så pass lång konsert med nyskriven musik. Tonsättaren Christopher Anthin kom med lösningen: vi skulle anordna en tävling och låta publiken rösta fram den bästa kompositionen. Härigenom blev publiken delaktigt vilket också bidrog till ett mer aktivt lyssnande.

Västerås konserthus

Under hösten 2002 var byggandet av Västerås konserthus i sitt slutskede. Huset var tänkt som en arena för all slags musik och de ansvariga intresserade sig tidigt för Uruppförandeklubbens verksamhet. Vi kom överens om att flytta "huvudkvarteret" till det nya konserthuset under 2003, även om verksamheten i Fagersta och Stockholm (bl a Fylkingen) inte helt avstannade för det. Vi ville dessutom försöka få varje konsert att upplevas som unik genom att ha olika teman för konserterna.

Datumet för den första konserten i Västerås förlades till den åttonde mars - internationella kvinnodagen - och programmet innehöll uteslutande musik av kvinnliga tonsättare. Orsaken var inte på något sätt att vi ville kvotera in kvinnors musik, vi såg det bara som ett bra tema för en konsert - varken mer eller mindre. Hur som helst så råkade det vara ett tema som låg i tiden, Sveriges största tidningar skrev mängder om det, TV och radio gjorde reportage om det och hela konserten sändes senare i P2. Vi hade samlat åtta tonsättare vilka bidrog med elva verk, sex fick sitt uruppförande under konserten och två framfördes för första gången i Sverige. Det roliga med konserten var att den tydligt visade på mångfalden inom ny svensk musik - här fanns allt från tonal bossanova till experimentell ljudkonst med preparerade instrument, detta trots att alla tonsättarna har samma utbildning, är i samma ålder och bor i samma stad!

Månaden efter genomfördes en porträttkonsert med 60-årsjubilaren Miklos Marós musik. Marós har sedan början av 70-talet räknats som en av Sveriges stora musikprofiler. Programmet på konserten bestod av kammarmusik från 80-talet och 2000-talet, Marós hade även specialkomponerat tre nya, flersatsiga verk för Uruppförandeklubben. Den sista konserten under våren hade ett blandat program och fyra uruppföranden av tonsättarna Johan Hammerth, Cristian Marina och Johan Berke. Det nya denna gång var att konstnären Lars Ohlin bjöd in för att göra liveanimationer som projicerades bakom musikerna. Detta är något som vi planerar att utveckla mer i framtiden: att samarbeta med andra konstriktningar och låta detta föda nya spännande hybrider!

Framtiden

Efter sommaren startar konserterna igen i september - den första ägnas familjen Karkoff, Maurice och Ingvar. Två fantastiska tonsättare ur olika generationer och med olika stil som också råkar vara far och son, som vanligt blir det många uruppföranden. En ny sak som införs under hösten är "curatorer" denna term som lånats från konstvärlden betyder att en spännande och nytänkande musiker eller konstnär bjuds in för att själv utforma en konsert eller föreställning, eller vad det nu måtte bli. Vi hoppas att på detta sätt bidra till nytänkande kring konsertformen. Vi arbetar även på att nästa år kunna genomföra en festival - kanske i samband med sommarkurser i komposition och interpretation av ny musik. Även om Uruppförandeklubbens verksamhet (förhoppningsvis) hela tiden förändras och utvecklas så är grundtanken hela tiden likadan, konstens bästa skall stå i centrum, utan bitankar på egen vinning eller att framställa sig själv i fördelaktiga dager. Ändå gör vi detta i grunden för vår egen skull och för att vi finner ett nöje i att vara med där ny musik skapas. Det enda skälet till att utföra en handling är att man tycker att det är kul - det är detta som skiljer konst från kommersialism. (Bland annat...)

Mårten Falk